

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

HILMO
Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastointi
Jari Forsström
ylilääkäri

Terveydenhuollon tilastoinnista

- Lakisääteinen tilastoviranomainen terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden tilastoinnissa on THL
- Arkaluontoinen henkilötieto, minkä takia tietosuojakäytännöt ja lupamenettelyt tiukkoja
- Keräys kattaa:
  - Julkisen terveydenhuollon laitoshoidon
  - Erikoissairaanhoidon avohoidon
  - Yksityissektorin vuodeosastohoidon ja kirurgian
  - Sosiaalipuolen laitospalveluiden käytön
  - Perusterveydenhuollon avohoidon (alkamassa)

1. Hoidon syy tulee kirjata rakenteiseen muotoon

- Hoidon syyn kirjaaminen on osa laadukasta potilastyötä. Tiedon tallentaminen hyödyttää kaikki hoidon osapuolia. Hyötyjä ovat mm:
  - Parantaa potilaan hoidon laatua
  - Parantaa potilaan hoidon suunnittelua
  - Helpottaa ammattilaisten päivittäistä työtä
  - Helpottaa toiminnan resursointia
  - Helpottaa laadun seuraamista
  - Mahdollistaa organisaatioiden vertailun
  - Auttaa päätöksentuen käyttöönotossa

2. Käytettävät luokitukset

- **Erikoissairaanhoidossa** käytetään ICD-10 luokitusta ja toimenpiteiden osalta toimenpideluokitusta
- **Perusterveydenhuollossa** käytetään ensisijaisesti ICD-10 luokitusta.
- Perusterveydenhuollossa voidaan käyttää ICPC2 diagnoosilla käynnin syy, jos ICD-10 diagnoosi ei sovellu käynnin syyn kirjaamiseen
- Perusterveydenhuollon toimintojen kirjaamiseen käytetään SPAT toimintoluokitusta

3. Eri luokitusten käyttö samalla potilaalla

- Samalle potilaalle voidaan antaa sekä ICD-10 että ICPC2 –koodeja
- Esim. samalla käynnillä diabetesdiagnoosi voidaan antaa ICD-10 –koodilla ja tuntemattomasta syystä aiheutuvat vatsaoireet koodata ICPC2-koodilla
- Kaksoiskoodausta tulee välttää, ts. samaa diagnoosia ei tule kirjata kahdella eri koodilla (ICD-10 ja ICPC2)
- ICD-10 spesifisempänä koodina on ensisijainen ICPC2-koodiin nähden.

4. Eri ammattiryhmät ja koodien käyttö

- Käyntisyytä kirjaavat pääsääntöisesti lääkärit ja sairaanhoitajat (ml. Terveystieteiden hoitajat yms.)
- Yleiset koodien käytön periaatteet ovat samat lääkäreille ja hoitajille
- Jos potilaalla ei ole aiemmin diagnosoitua käyntiin sopivaa ICD-10 koodia sairaanhoitaja voi käyttää ICPC2-koodia.
- Jos potilaalla on ICD-10 diagnoosi, jonka takia potilas käy vastaanotolla, tulisi sairaanhoitajienkin käyttää ko. ICD-10 -koodia eikä ICPC2-koodia.

5. ICD-10 koodin ja tekstiosan käyttö

- ICD-10 on tautiluokitus, jonka mukaan diagnoosit tilastoidaan.
- Tilastointiin käytetään koodiosaa (esim. J09)
- Koodin lisäksi diagnoosi kirjataan tekstinä, joka on terveydenhuollon ammattilaisen päätettävissä
- ICD-10 –koodiston mukana oleva teksti **ei ole sitova** vaan sitä voidaan muuttaa tai täsmentää
- Koodaajan etu on, että tekstiosa on mahdollisimman informatiivinen: esim:
- Fractura radii typica **I.dx.**
- Borrelioosin myöhäiskomplikaatio (**Borrelioosi v. 2005**)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

6. Vammojen ja myrkytysten ulkoiset syyt

- Vammadiagnooseissa ja myrkytyksissä tulisi lisätietona kirjata ulkoinen syy, jos se on tiedossa
- Esim. Liukastumisesta johtuva kaatuminen
- Lääkemyrkytyksissä lääkeaineen osalta ATC-koodi (löytyy lääketietokannasta)

7. Uskalla käyttää diagnooseja

- Perusterveydenhuollossa paljon tarkastuksia ja potilaskontakteja, joissa potilaalla ei ole sairautta. Tällöin aiheettomia diagnooseja tulee välttää
- Jos potilaalla on jokin sairaus, diagnoosikoodia tulisi käyttää
- Diagnoosi on useimmiten jossain määrin epävarma, minkä takia diagnoosi annetaan todennäköisyyden perusteella
- Diagnoosi ei edellytä spesifistä laboratoriokoetta tai mittausta, koska useimpiin sairauksiin sellaista ei ole olemassa
- Diagnoosin tekeminen kliinisen taudinkuvan perusteella on sallittua ja toivottavaakin

8. Diagnoosiluettelo ja potilaan lääkitys

- Potilaan pysyvä lääkitys on kirjattava sairauskertomukseen
- Pysyvän lääkehoidon syyn tulisi aina näkyä potilaan diagnoosilistassa
- Käynnin syyksi se tulisi kirjata aina, kun ko. diagnoosiin liittyvää lääkehoitoa määrätään, muutetaan tai reseptiä uusitaan.
- Tämä käytäntö selkeyttää potilaan lääkehoidon hallintaa ja auttaa välttämään tarpeetonta lääkitystä (esim. vanhusten polyfarmasia)

9. Sairauskertomuksen käytettävyyden kehittämiseksi tiedon kirjaamista eri paikkoihin eri ammattiryhmien tunnuksilla tulee välttää

- Hoidon ja hoitopäätöksen kirjaaminen on eri asia kuin hoidon määrääminen
- Lääkärin määräämän hoidon (esim. lääkitys tai labrapyyntö) voi kirjata myös hoitaja jatkuvaan sairauskertomukseen
- Hoitajien tekemät mittaukset voidaan kirjata lääkärikäynnin tietojen yhteyteen
- Tavoitteen potilaan sairauskertomuksen loogisuuden ja yksiselitteisyyden turvaaminen
- Potilaskertomus ei ole suoritekirjanpitoa tai työajanseurantaa !

Uudet tiedot

- Ammattilaisen tunnus
  - Terhikki-tunnus Valvirasta
- Lääkitystiedot hoitajakson päättyessä, rajoittamaton määrä
  - ATC-koodi
  - VNR-numero
  - Kauppanimi
  - Lääkeaineen nimi
- Määrärajoitus poistuu myös diagnoosien osalta

TERHIKKI-tunnus

- Valviran rekisteri, julkinen numero
- Jokaiselle terveydenhuollon ammattilaiselle annetaan työuran alkaessa
- 11 numeroinen koodi, jossa tarkistusmerkki mukana
  - Paula Sinikka Risikko, sairaanhoitaja
  - 10003257622
- Numero ei muutu, jos ammattinimike muuttuu
- Numeron mukaan saadaan
  - Ammattinimike, ikä vuosina, täydellinen nimi ja erikoisala
- Käyttö
  - Eläköitymisen vaikutusarviot
  - Hoidon jatkuvuustiedot
  - Ammattilaisten aktiivinen työaika päivinä
  - Toimintayksiköiden määrä/ammattilainen/ajanjakso

ATC-koodi (Anatomia–Terapia–Kemia)

- WHO ylläpitää
- 7 merkkiä (A00AA00)
- J01MA02 Siprofloksasiini
  - J01 Infektiolääke ja bakteerilääke
  - MA Fluorokinoloni
  - 02 Siprofloksasiini (toinen ryhmään tullut aine)
  - Esim. J01MA12 levofloksasiini
  - M01AE01 Ibuprofeeni, M01AH01 Selekoksibi
- Yhdistelmävalmisteiden loppunumero on 5X
  - Kodeiini yhdistelmävalmisteet N02AA59

VNR-numero

- Tulee sanasta ”Varunummer”
- Juokseva numero 6 numeroinen
- Ei tarkistusmerkkiä
- Määrittää pakkauksen
  - Spesicor 50 mg tabl. 30 kpl
- Käytetään apteekkirjanpidossa ja e-reseptissä
- VNR-numerolla voidaan todeta lääkevaihdot
- Kilpailevilla tuotteilla, joilla sama lääkeaine on eri VNR mutta sama ATC

Lääketiedon käyttömahdollisuudet

- Onko pysyvän lääkkeen käytön aihe diagnooseissa?
  - Jos astma-lääke, onko ICD-10 vastaava diagnoosi?
  - Antaa kuvan kirjaamisen laadusta
  - Auttaa prevalenssin raportoinnissa
- Lääkekäytäntöjen tutkiminen
  - Pneumoniaan käytetty antibiootti?
  - Verenpainetaudin hoidon yleisin lääke?
- Polyfarmasian vähentäminen
  - Usein lääkkeen sivuvaikutusta hoidetaan lääkkeellä
  - Thyroxin + rytmihäiriölääke
  - Somac + päänsärkylääke

